

Miljøverdepartementet, seksjon for klima og energi

Framtiden i våre hender, Jæren lokallag

v./Martin Eggen
Mauritz Kartevoldsveg 9
4340 Bryne

26.04.10

HØRING OM KLIMAKUR 2020

Merknad: Dette er en høringsuttalelse fra Framtiden i våre hender (FIVH), Jæren lokallag. Alt under står for lokallagets regning, og kan avvike fra den sentrale organisasjonens syn. Dette betyr selvsagt ikke at høringsuttalelsen ikke bør få den oppmerksomheten den fortjener, men vi ønsker likevel å presisere dette.

Vi legger vekt på punkt nr. 3 i Klimakurs utredning:

Vurder behovet for nye eller endrede virkemidler i norsk klimapolitikk. Særlig vekt skal legges på virkemidler som bidrar til å oppfylle målet om å redusere utslippene med 15 til 17 millioner tonn innen 2020. Samtidig ønsker man å finne virkemidler som er styringseffektive og kostnadseffektive på lenger sikt.

Sammendrag:

Framtiden i våre hender (FIVH) Jæren er i likhet med norske myndigheter bekymret for økt drivhuseffekt, og hvilke konsekvenser det kan komme til å gi for mennesker og natur over hele kloden. Mye er sagt og skrevet om emnet. Vi skal ikke gjenta mye av dette her. Det er likevel ingen hemmlighet at organisasjonen som FIVH Jæren tilhører er tuftet på en klar holdning om at verdens forbruk av varer og miljø-ødeleggende handlinger må reduseres (totalt sett) og at forbruksveksten må snus (spesielt i et velstående land). Dette har tradisjonelt vært knyttet opp mot omsorg til menneskers levkår og biologisk mangfold, særlig i fattige land. De siste tiårene har klimakrisen kommet som en ekstra faktor inn i dette bildet, forårsaket av de samme mekanismene.

Det er opplagt enormt å hente på omlegging av økonomien; mot en "grønnere" økonomi gjennom satsing på høyhastighetstog og kollektivtrafikk, gjennom reduksjon av kjøttforbruk og gjenbruk. Miljøverndepartementet vet mye om disse tingene, og det vil ikke bli utdypet nærmere i denne uttalelsen.

Klimakrisen henger tett sammen med måten vi produserer energi på, altså utstrakt bruk av fossilt brensel. Vi trenger en offensiv satsing på en ny energipolitikk. Gjennom konkrete

eksempel på satsing på fornybar energi fra vårt fylke og andre områder i Norge, vil vi vise hvor feilslått denne energipolitikken er i Norge.

Tilslutt vil vi trekke noen linjer til naturvernarbeidet i Norge, og vise hvordan klima- og naturvernarbeid må sees som to sider av samme sak, og ikke omvendt.

Fornybar energi:

Det internasjonale energibyrådet spår en massiv vekst i verdens energibehov. Hovedårsaken skal være at land som ikke bruker samme mengde energi som oss her i Vesten i nær fremtid vil øke sitt behov betraktelig, på grunn av vekst og levestandardøkning og befolkningsvekst.

Deres analyse er entydig: Selv i 2030 vil olje og gass stå for om lag halvparten av verdens energibruk. Reduksjonen i bruk av fossil energi må i hovedsak komme fra kull, som er den mest forurensende fossile energikilden. Eksempelvis slipper to av de mest forurensende kullkraftverkene i Tyskland omtrent ut like mye CO₂ som Norge i løpet av ett år.

I Norge har vi vært flinke til å utnytte fornybar, lavutslippsenergi gjennom utbygging av vannkraft, takket være muligheter naturen og topografien har gitt oss. Nå står vi på startstreket til en ny satsning, der eksport av fornybar energi gir både næringsmuligheter og muligheter til å få ned utslippene av klimagasser globalt sett. Dette er avhengig av at vi ikke øker vårt eget energibehov, og at denne innsatsen ikke kommer i konflikt med viktige nasjonale mål. Her er det nok å nevne målsetninger i naturmangfoldloven og målet om stans av videre tap av biologisk mangfold. Regjeringen (2006) vedtok et samlet mål om 30 TWh økt fornybar energi innen 2016. Energieffektivisering er inkludert i dette. Etter vårt skjønn må økt kraftproduksjon fra fornybare kilder i første rekke skje ved bl.a oppgradering av eksisterende vannkraftanlegg, reduserte overføringstap og utvikling av bio- og avfallsbasert varmeproduksjon. En massiv satsing på ENØK vil være den beste måten å redusere klimagassutslipp på, ved at enda mer av den kraftproduksjonen vi har kan eksporteres, samtidig som vi sparer naturen for videre utbygging. ENØK-tiltak bør ikke bare omfatte kraftanlegg, men det bør også legges til rette for oppgradering av eksisterende boliger med økonomiske tiltak. Fortsatt nedbygging av areal via kraftutbygging er ikke forenelig med vedtatte nasjonale mål om å stanse tap av biologisk mangfold, eller stanse tap av INON (uberørte områder).

I følge Dagsavisen (desember 2009) viser en rapport at verdens energibehov kan løses dersom vi benytter 2% av jordas overflate til fornybar energi. Det burde være opplagt av vi ikke skal innregne Norges mest produktive- og verdifulle naturområder, i forhold til biologisk mangfold, inn i disse 2%. Vi etterlyser også en konkret politikk som viser at vår klimanøyrale energi fører til konkrete utslippsreduksjoner, og ikke bidrar til lavere pris (jo mer strøm, jo lavere pris) i markedet og fortsatt vekst i forbruk.

Vi vil ikke gi vår tilslutning til en energipolitikk som går i mot en rekke faginstansers råd og vurderinger. Direktoratet for Naturforvaltning har slått fast at energiselskap og primærnæringene er den største trusselen mot INON-områder. I vindkraftsakene i Rogaland har Fylkesmannen gått sterkt ut mot de planlagte kraftverkene på Høg-Jæren/Dalane på grunn av naturhensyn. De påpeker ganske riktig at konsesjoner som gis uten at naturhensyn eller overordnede planer ligger til grunn, kan være ødeleggende for satsing på fornybar energi i Rogaland. NVEs politikk kan derfor bli energirevolusjonens fiende.

Ønskene om fornybar energi har i altfor stor grad skjedd uten regionale og nasjonale planer. Ei heller har det vært tilstrekkelige krav om konsekvensutredning. Tvert i mot har utbyggingen vært preg av en kamp mellom særinteresser for å nedbygge norsk natur videre. Vår støtte til noe mer produksjon av fornybar energi er allerede ødelagt av fleres fremferd i forhold til naturverdier, respekt for konsekvensutredninger og godt planarbeid. Vi er skuffet over NVEs konsesjoner, og at

ikke Miljøverndepartementet for lenge siden har laget en plan for hvor det skal satses på fornybar energi. Etter vårt skjønn bør denne i størst mulig grad finne sted i allerede nedbygde områder, eventuelt supplert med områder med lavt konfliktnivå med naturverdier.

- Vindkraft

Norsk utbygging av vindkraft er under enhver kritikk. Ikke bare er den massive planlagte utbyggingen (opp mot 200 parker har vært planlagt/vurdert, rundt 3500 vindmøller) uten regionale og nasjonale planer, de konsesjonene som er gitt viser også at naturhensyn ikke blir tatt. Rogaland er et av få fylker der en slik regional plan har kommet på plass etter en lang prosess. Planen er langt fra god nok i forhold til undersøkelser i Ja-områder, men noen viktige nei-områder er kommet på plass. Natur- og miljøvernorganisasjoner og faginstanser har brukt mye energi på planen. Planen ble enstemming vedtatt av Fylkestinget. I desember 2009 gav NVE fire konsesjoner for utbygging i området Høg-Jæren/Dalene, tre av disse i nei-områder. Områdene det her er snakk om har en tett hubrobestand i nasjonal målestokk, bestand av klokkesøte, sjeldne lynchheier og påvist trekkområde for rovfugl. Mange av de planlagte områdene/områder gitt konsesjon/utbygd er indrefiløten av norsk natur, jeg nevner Smøla/utbyggingen (MR), Høg-Jæren (Sør-Rogaland (RO), Sleneset (NO) og Lofoten (NO). Norge har også høstet kritikk av Bern-konsesjonen for manglende konsekvensutredninger og saksgang. Det synes som om den faglige utredningen er tilfeldig og mangelfull. NVEs påstander om at det er nok å forholde seg til eksisterende kunnskap er ikke sammenfallende med internasjonal praksis ved utbygginger. Eventuelle supplerende informasjon gjennom feltarbeid har så langt vist seg å være en fadese, og det overrasker oss sterkt at det ikke er planlagt bedre føringer på dette.

FIVH Jæren mener vindkraft bare er ok i allerede nedbygde områder, det være industriområder eller jordbruksområder (Danmarks vindmøller, som står for 30% av landets energibehov står hovedsaklig i nedbygde områder).

Vi legger til at offshore-vindmøller bare er på startstreken av sitt løp, og dette må satses på først. Selvsagt er heller ikke et en offshore-satsing på vindkraft uten konflikter, og må være underlagt strenge regler for konsekvensutredning. Hvordan dette skal gjøres må Miljøverndepartementet legge ned et grundig arbeid i allerede nå. Hywind-møllen som Statoil har plasert utenfor Karmøy har en kapasitet på 2,3 megawatt. Dette er et ekstra spennende prosjekt, siden den er flytende, og kan således ligge langt fra kysten.

Tilslutt viser vi til Karmøy, der planlagte vindkraftverk ble stoppet takket være lobbyvirksomhet fra diverse organisasjoner rettet mot lokale politikere. Vi kan ikke ha en situasjon i Norge der det er lokal motstand som skal være avgjørende for hvor det legges vindkraftanlegg, det må faglige vurderinger av naturvern hensyn og andre hensyn være. På Karmøy var de naturfaglige argumentene mot et vindkraftanlegg til stede, men vi frykter at utbyggingen ville funnet sted dersom lokale krefter ikke hadde tatt tak i saken. FIVH Jæren undrer seg over hvorfor ikke kysten av Østlandet/Østlandsområdet generelt ikke blir vurdert nøyere for vindkraft. Her er det mange nedbygde områder og et stort befolkningsgrunnlag. Vindforholdene er mange steder gode for vindkraftproduksjon. Kan det være at mange ikke vil ha vindmøller utenfor hytteveggen, mens hubro og rovfugl på Vestlandet ikke har samme evne til å lage bråk?

- Vannkraft

Rundt 70% av norske vassdrag er allerede utbygd. FIVH Jæren stiller seg svært kritisk til småkraftutbygging. Dette begrunner vi med a) Manglende nasjonale og regionale planer, men en politikk som legger til rette for nedbygging bit for bit. b) Eksisterende kunnskap om naturverdier er for svakt til at dette skal kunne legges til grunn for utbygging slik det foregår i dag. c) Habitatødeleggelsene er enorme på grunn av utbyggelsen av vannkraft i Norge frem til i dag, og derfor er det vanskelig å støtte en videre nedbygging av norsk natur. Vi vet også at naturinngrepene

ofte er store på grunn av utbygging av veier med mer.

Mer interessant er kanskje saltkraftverk. Et testanlegg for dette er åpnet på Tofte, Hurum utenfor Oslo. Statskrafts egne beregninger viser at saltkraftverk på verdensbasis har potensiale til å produsere 1600-1700 TWh. Dette tilsvarer halve strømforbuket i EU. Igjen: fra vårt ståsted er sameksistens med naturverdier avgjørende.

- Biodrivstoff

I Norge som ellers i verden er vi redd biodrivstoff er en blindgate, og øker press på areal til matproduksjon og natur. Vi ønsker en grundig analyse av hvilket materiale som kan benyttes til biodrivstoff, og som er bærekraftig. Vi vet at skogbruket allerede i dag beskatter skogen hardt og effektivt med snauhogst og lite naturvennlig beplantning, og at naturskog og urskog er to naturtyper med svært liten utbredelse. Når man får gode naturindekser på bestander i ulike typer skog (Norsk Institutt for naturforskning - NINA har planlagt dette i nær fremtid) kan man si mer om skogbruket i Norge sin påvirkning på det levende i skogen. Klimamessig er det også store diskusjoner knyttet til bruk av biodrivstoff gjennom blant annet avhugging av skog. Skogen holder 60% av CO₂ i Norge, og det er gammelskog som holder best på denne.

- Solenergi

Framtiden i våre hender (sentralt) og FIVH Jæren er varme tilhengere av solenergi, og mener dette er en viktig brikke i løsningen på verdens energiproblem. Fredsprisvinner Al Gore er enig med oss, og skriver i sin nye bok «Vårt valg»: «I dag er alle former for solbasert energi fortsatt dyrere enn strøm basert på brenning av kull eller gass, hovedsakelig fordi de enorme kostnadene ved drivhusgass-forurensning ikke tas med i regnestykket når man vurderer den virkelige verdien av energi fra de sistnevnte kildene. Nyvinninger innen solenergi er imidlertid raskt i ferd med å drive kostnadene nedover.» I forhold til klimahjelp til land utenfor Norge ber vi i FIVH Jæren om at solenergi prioriteres kraftig da dette har relativt beskjedne konsekvenser for naturmiljø sammenlignet med annen fornybar energi. Etter vår mening bør en stor prosentandel av petroleumsinntektene fra Nordsjøen og Norskehavet gå til solenergi, i Norge og ikke minst i utlandet. Med 1% av verdens aksjer (petroleumsfondet) bør Norge kunne være en massiv pådriver i å påvirke fremtidens energipolitikk, for ikke å nevne forbrukspolitikken generelt. En statlig politikk for å øke andel solenergiplater på hustak i foretningsbygg- og privatboliger i Norge er ønsket.

Naturverdier og klima:

- Skog

Forvaltningen av skogene har påvirkning for lokalt og internasjonalt klima. Skogbruket argumenterer hardt for mer granplantning i kulturskoger/granåkre i regionale områder der gran er en fremmedart (Vestlandet og Nord-Norge) ut i fra et klimaperspektiv. FIVH Jæren ønsker ikke videre kunstig treslagsskifte og hugging av naturlig norsk tilhørende skog. Vi anser den eventuelle klimagevinsten med dette som liten i forhold til ugunstige virkninger på det biologiske mangfoldet.

Bevaring av skogområder i Norge har stor klimaeffekt. Vi krever at all hogst av gammel- og urskog i Norge stanses. Hogst og nedbrenning av skog står for 18% av de samlede CO₂-utslippene til atmosfæren. Skogbevaring kan derfor bidra til å hindre katastrofale klimaendringer. Nordiske skoger er blant de beste i verden til å lagre karbon! Kaldt klima og mye nedbør gir fine vekstvilkår samtidig som biomassen i mye mindre grad enn i tropene blir brutt ned av mikroorganismer.

Dette bør få konsekvenser for skogbruksnæringen generelt, med sin satsing på plantasjeskog og flathogst.

- Nydyrking og myr

Vi ønsker å gi ros til Miljøverndepartementet for å ha satt fokus på oppdyrking av myr, som fører til utslipp av den meget sterke klimagassen metan. Vi oppfordrer meget sterkt til å se til at Norge ikke mister flere myrområder, en hardt presset naturtype, av hensyn til klodens klima og Norges forpliktelser om å stanse tap i det biologiske mangfoldet. Referanse til forslag om endring av nydyrkningsforeskriften: <http://www.regjeringen.no/nb/dep/lmd/aktuelt/nyheter/2010/Febr-10/Landbruk-og-klima-Vil-endre-nydyrkningsforeskriften.html?id=593673>

- Bevaring av regnskog

Vi støtter bevaring av verdens regnskog, og mener dette arbeidet må intensiveres. Regnskogen huser 50-80% av verdens skapninger, er jordens lunge (produksjon av oksygen), og likevel forsvinner et areal på størrelse med en fotballbane – hvert sekund! Dette er intet mindre enn en forbrytelse mot hele planeten og de som kommer etter oss, og Norge har gjennom sin klimafientlige produksjon av olje og gass et særlig ansvar for å stoppe dette.

Vi ønsker hell og lykke på Norges ferd mot en mer klimavennlig nasjon, med reduksjon av klimagasser på alle tre nivå: våre nasjonale utslipp (eget forbruk), utslippene fra all varehandel (import) og olje- og gassnæringen (eksport).

Martin Eggen
leder Framtiden i våre hender, Jæren lokallag